

't Lemels Arfgoed

OPGERICHT 17 APRIL 1997

Jaargang 3, Nummer 2/6

December 2000

't Arfnieuws

Ruimte

In het mei-nummer hebt u kunnen lezen dat het aantal werkgroepen is uitgebreid tot vijf.

De nieuwe werkgroep "Oude ambachten en werktuigen" is ondertussen enthousiast begonnen aan het inventariseren van oude landbouwmachines en handwerktuigen. Wellicht kloppen ze binnenkort ook bij u aan.

Door de activiteiten van de werkgroepen begint er zo langzamerhand een probleem te ontstaan. Veel materialen die in ons bezit zijn gekomen liggen nu verspreid bij de verschillende werkgroep-leden.

Graag zouden wij ze samenbrengen in één ruimte.

Wij willen u vragen met ons mee te denken of er in Lemele misschien een ruimte beschikbaar is waar ons archief, kleding en kleine gebruiksvoorwerpen kunnen worden ondergebracht.

Het zou toch prachtig zijn, als we vanuit die ruimte kunnen blijven werken aan het behoud van de historie van ons Lemele.

Heeft u een idee? Neemt u dan contact op met één van de bestuursleden.

Opoes Jam

Tijdens de Oud-hollandse marktdagen is er weer flink wat jam verkocht. Die jamverkoop spekt onze kas. Daarom alleen al is een woord van dank voor de jambereiders en pottenvullers zeker op zijn plaats. U begrijpt dat er heel wat werk moet worden verzet, voordat de potten staan te glimmen in de kraam.

Voor de komende marktperiode worden de eerste voorbereidingen al weer getroffen. Wij willen u vragen om ons te helpen bij het verzamelen van lege jampotjes met metalen deksel en als het kan graag etiketloos. Lukt dit laatste u niet dan proberen wij ze wel te verwijderen.

Als u er een aantal verzameld heeft, neemt u dan contact met ons op. Tel: 331250.

Wij komen ze dan graag even bij u halen. (brengen mag natuurlijk ook)

Wilts, Korteveldeweg 2 . Bij voorbaat dank.

Oogstdag

De oogstdag op 16 augustus is, dank zij de medewerking van velen en het mooie weer, een succes geworden. We willen proberen er een twee-jaarlijkse traditie van te maken gedurende de even jaren. (tijdens de oneven jaren hebben we immers het School- en Volksfeest) Een evaluatie heeft inmiddels plaatsgevonden en we hopen met de ontvangen opmerkingen de volgende keer verbeteringen en aanvullingen aan te kunnen brengen.

De videofilm en de foto's, welke te zien waren op de donateur-avond van 25 oktober, geven een prachtig overzicht van deze dag. Frits Hoekerswever en Anneke Immink willen we ook hier nogmaals van harte bedanken voor deze mooie herinneringen.

Een verslag van deze dag treft u verderop in deze uitgave aan.

Foto

De groepsfoto, afgedrukt in ons vorige mei-nummer, waarvan zoveel mogelijk namen moesten worden opgeschreven om in aanmerking te kunnen komen voor de taart, heeft zeer weinig reacties te weeg ge-

De wip- of stortkar.

Deze kar kregen wij van de fam. Heerink, die een huis gekocht hebben in Leme-lerveld. De kar heeft lange tijd buiten gestaan, want hij is helemaal verrot. Misschien is de balk waaraan de wielen zitten en de bak op rust nog te redden.

Het ijzerwerk is naar mijn mening uniek en bij restauratie nog wel opnieuw te gebruiken. Wie wil, kan en heeft tijd om aan de restauratie mee te werken, zodat op de volgende oogstdag in 2002, deze kar gebruikt kan worden?

Reacties naar de werkgroep oude ambachten en werktuigen of Dick Vos tel. 331729.

bracht. Moeilijk misschien? Met een beetje handigheid had u ze allemaal goed gehad als u even gekeken had op bladzijde 101 van het boek van G.Warmink: “De Geschiedenis van Lemele, rond kerk en erf”. Daar stonden alle namen keurig vermeld. De taart gaat naar Mevr. v.d. Veen, Lemelerweg

Cursus zeis haren en gras maaien

Voor deze cursussen bestond grote belangstelling. Onder leiding van Gerrit Smienk werden we ingewijd in de geheimen van de smid; in dit geval in het haren en het gras maaien met de zeis. Een aantal deelnemers hadden hun eigen zeis meegenomen en die werd door Gerrit vakkundig gekeurd. Sommige zeisen moesten danig onderhanden worden genomen: te dik of te veel roest. Of er zat de “floep” in en konden beter met de oud-ijzerboer meegegeven worden.

Eind juli kon de zeis getest worden op scherpte. Bij de familie Vos aan de Huusminksteeg stond nog een stukje gras wat hun paarden toch niet lusten; daar konden ze zich flink op uitleven. Er werd heel wat keren in de lucht gemaaid of plaggen gestoken. Na afloop smaakte de koffie met krentenwegge natuurlijk uitstekend.

Zeis haren met instructie van Gerrit Smienk

Aannemersbedrijf Ekkelkamp

Op 15 maart 1908 werd Jan Hendrik Ekkelkamp, als jongste van zeven kinderen, geboren in Archem.

Zijn ouders, Gerrit Jan Ekkelkamp en Janna Grefelman, bewoonden de boerderij aan de Lemelerweg, waar nu hun kleinzoon Albert zijn bedrijf uitoefent. Na zijn schooltijd ging Jan Hendrik zich bekwamen in het timmermansvak. Hij ging daarvoor in de leer bij Seine Seigers (de opa van Seine van de smid), die in Lemele een timmerbedrijf had.

Als volleerd timmerman besloot Jan Hendrik op een gegeven moment voor zichzelf te beginnen en hij deed dat in een schuur bij de boerderij van zijn ouders. Die schuur staat er nog en wordt nog steeds “De timmerschuur van ome Jan Hendrik genoemd”.

*Gerrit Jan Ekkelkamp en
Janna Grefelman*

Hij werkte daar tot hij ging trouwen met Geesje Bendijk.

Geesje was de dochter van Gerrit Bendijk en Berendje Veldhuis en werd op 29 juli 1914 op Statum geboren.

Er moest nu naar een andere woon- werkomgeving worden gezocht. Er waren twee mogelijkheden: óf Dalmsholte, óf Lemele.

Een vestiging in Dalmsholte was het eenvoudigst, want vader Gerrit Jan Ekkelkamp had daar grond liggen. Maar daar wilde Geesje niet naar toe. Het was haar daar waarschijnlijk iets te rustig.

Dus gingen ze op zoek naar een plekje in Lemele. Van Jan Hendrik Grondman (Vels Jan Hendrik) kon grond worden gekocht. De keus moest worden gemaakt tussen een stuk grond op de Kamp of aan 't Kortevelde (bij de Dooweg).

Het werd de Kamp(de huidige plaats) en voor f.1,50 per m2 bebouwd en f.0,75 per m2 onbebouwd werden Jan Hendrik en Gees eigenaars van de grond.

Er werden een huis en een timmerwerkplaats gebouwd en op 8 december 1937 trouwden zij.

Bij de bouw van het huis werd meteen rekening gehouden met de start van een kruidenierswinkel. Daarvoor was een drie-tal redenen:

- Geesje wilde wat omhanden hebben en had graag contact met mensen.
- Per 1 januari 1938 zou het niet meer mogelijk zijn een winkel te beginnen zonder een vestigingsvergunning.
- Als het niet zo goed zou gaan met de timmerwerkplaats, dan was er altijd nog de winkel. Geesje zei : “ Een mens moet toch altijd eten!”

Deze kruidenierswinkel heeft ongeveer 35 jaar bestaan. In 1951 sloot Gees zich met haar winkel aan bij de “Spar” en in 1972 is zij er mee gestopt, omdat het haar allemaal wat te veel werd.

Jan Hendrik begon enthousiast met zijn nieuwe werkplaats. Het eerste object dat hij bouwde, was het huis van Espeldoorn aan de Leme-lerweg (waar nu Marten en Jikke Dijk wonen). Het huis werd gebouwd voor een bedrag van éénuizend tweehonderd gulden, zegge: f.1200,--.

*De Sparwinkel
met rechts Geesje en Jan Hendrik , middenvoor: zoon Jan en
links naast hem dochter Jannie met verloofde Gerrit Kobes en
zoon Gerrit*

In de eerste jaren werden de materialen gehaald en gebracht met paard en wagen van de boeren waar gewerkt werd. Ook werd de melkboer Kleinlugtenbeld (Klomp Ap) ingeschakeld om materialen te vervoeren.

Als Jan Hendrik ergens aan het werk moest waar kleine kinderen waren, dan nam hij stevast wat snoepjes uit de winkel voor hen mee. Tegelijkertijd kon hij dan een pakje “Nord State “-sigaretten voor eigen gebruik meenemen.

Het echtpaar Ekkelkamp kreeg drie kinderen, te weten Jannie, Gerrit en Jan. Oudste zoon Gerrit zou later ook in het bedrijf werkzaam worden.

Jan Hendrik Ekkelkamp, Geesje Bendijk en zoon Jan

Het bedrijf kreeg in 1948 een zaagmachine. De boeren

kochten bij opbod boerengeriefhout op de Lemelerberg of in Archem. Dit hout werd dan op de zaagmachine gezaagd tot bv. slieten (balken boven de deel waar het hooi op lag) of rikpalen. Deze palen moesten dan ook nog aangepunt worden.

Enkele voorbeelden van prijzen uit 1949:

- Arbeidsloon	f. 1,50 per uur
- het maken van een éénspan	f. 28,50
- 50 kg. cement	f. 3,10
- karwiel hersteld: 5 spaken, 1 velg	f. 10,--
- kalverzomp	f. 16,--
- bezem hersteld + stok	f. 1,--
- kruiwagen hersteld: boom en scheid	f. 4,75

In 1950 werd het bedrijf letterlijk “gemotoriseerd”. Jan Hendrik schafte zich een motor aan. Het werd een D.K.W. met een inhoud van 98 cc. uit het jaar 1937. Dit was toen een hele vooruitgang. Voor het behalen van zijn motorrijbewijs moest hij in Ommen een acht draaien. Dat was voldoende.

Tot 1955 werden er ook doodskisten gemaakt. Was er iemand op zaterdagavond of op zondag overleden, dan werd er op zondagavond 24.00 uur begonnen met de kist en was die om ongeveer 8.00 uur klaar. De kosten van een kist bedroegen ongeveer f. 95,--

In 1954 kwam bij Ekkelkamp de eerste auto: een Ford Anglia.

Zoals gezegd kwam Gerrit na de voltooiing van zijn opleiding bij zijn vader in de zaak.

Hij trouwde in 1967 met Henny Zandman uit Den Ham en zij hebben twee zonen: Rik en Marko.

Archem.

Archem is een van de oudste marken van Ommen.

In het jaar 946 wordt al de naam Archem genoemd en wel als “den hof”.

Deze hof was eigendom van het Stift van Essen. Dit was een vrouwenklooster die in Overijssel 3 grondbezittingen had.

Tussen 1200 en 1800 is van Archem weinig bekend. Het zou nog tot een hof behoren. In 1457 bewonen 85 mensen Archem die allen wonen in 17 huizen. Wel staat in de Ommer annalen dat op 10 en 11 juli 1521 te Nieuwebrug een bijeenkomst is van edellieden en aanzienlijken, die overvallen werd door “gelders krijgsvolk”. Verschillende personen, waaronder Johan van Twickel worden gevangengenomen. Na de Franse tijd wordt Mr. Hendrik van der Wijck eigenaar van de hof, die het erf van zijn moeder Nicola Geertruida van Muijden. Hendrik was ontvanger der belastingen en schoolopziener in Ommen. Veel bos in Archem is door hem aangeplant.

Na zijn dood erfde zijn zoon Frederik Theodorus het landgoed.

Van 1871 tot 1914 bewoonde Jhr. Wolter Gerard het huis Archem wat daarna werd verhuurd tot 1925 en toen afgebroken.

In dat zelfde jaar bouwde Evert Rein een nieuw huis in achttiende-eeuwse stijl. Daarna heeft tot 1975 Douairière Jfr. E.R. van der Wijck-geb. Speelman op Archem gewoond.

In het markeboek (ong.1450) wordt melding gemaakt van 13 hoeven t.w.:

Buting, Loveling, Camphues, ten Have, Amelring, Boemhues, Roeffsaet, Namyng, Loehues, Helle, Nijenhues, Struving, Praefst.

Van Archem is verder o.a. nog bekend dat er een schaapskudde gehouden werd door Evert Nagel.

Ook is bekend dat in 1860 een bodeloop (postbode) werd ingesteld: Ommen-Archem-Lemele en weer terug. Postbode was J.Stobbelaar.

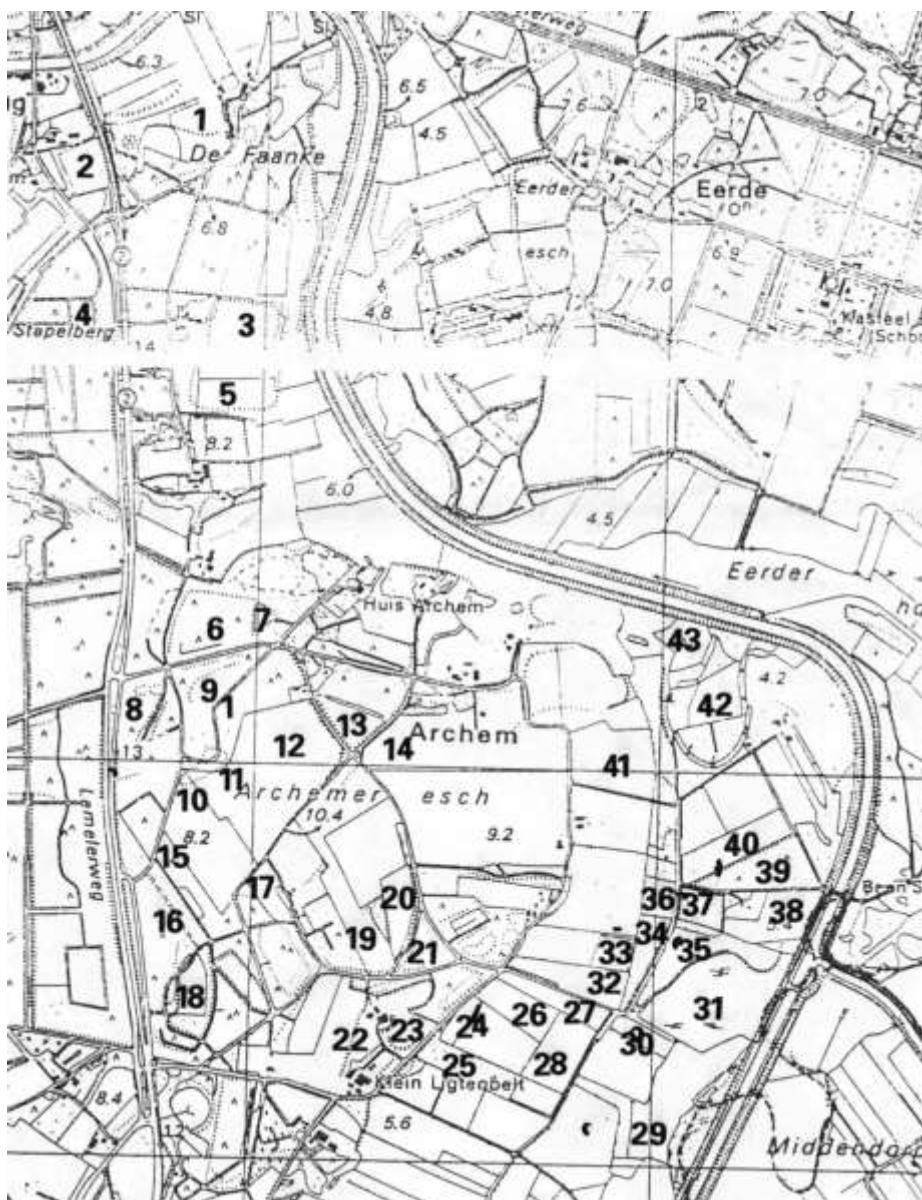
Vertrek uit Lemele 9 ½ uur 's morgens ; aankomst te Ommen 11 ½ uur.

De streek- en veldnamen:

1. Vennigie

24.'n Goarn

2. Voskaamp	25. Marsmeugies
3. 'n Kaamp	26. Koeweide
4. Geitekop	27. 't Haverland
5. 't Weiland	28. de Ossenweide
6. Struwinkskaamp	29. Zunnebelten
7. Speelweide (v. Archem)	30. Meneke
8. 'n Kerkhof	31. 'n Peerdekop
9. Slingerbos	32. 'n Dannenhoek
10. de Pootstukken	33. 't Wildebos
11. de Kleistukken	34. 't Mien Huukie
12. Archemer esch	35. 'n Dannenhoek
13. Meierskaamp	36. de 87 Roe
14. Loze Akkers (Meyerink)	37. 't Kaampie van Wessels
15. de Vinkenakkers	38. de Huren
16. 't Vennegie	39. 'n Mars
17. 't Kip	40. 'n Mars
18. Lugtenbelts zandgat	41. de Olde Weide
19. 't Rot	42. 'n Mars
20. Zuudveld	43. de Krikkemoat
21. 'n Vieftip	
22. 'n Teln	
23. 't Mikkerot	

*Plattegrond van het noordelijke deel van Archem
De nummers verwijzen naar de veldnamen in de tekst*

Werkgroep oude ambachten en werktuigen.

Na de oproep in ons meinummer hebben zich diverse mensen zich gemeld die in het bezit zijn van oude werktuigen of gereedschappen. Ook kregen we namen door om bij iemand anders eens te informeren naar de aanwezigheid van deze spullen.

Hierna hebben wij diverse bezoeken gebracht en hebben opgeschreven wat we allemaal gezien en gehoord hebben. Het bleef niet alleen bij het bekijken van een stuk gereedschap, maar er werd ook vaak verteld hoe het gebruikt werd en hoe de oude naam was.

Hieronder is vermeld wat we in onze eerste periode hebben aangetroffen.

Wij willen nog wel graag enkele dingen aan u vragen.

1. Hebt u nog oude gereedschappen, en u hebt het ons nog niet gemeld, dan willen we het graag weten.
2. Heeft u oude foto's of tekeningen waar oude gereedschappen en werktuigen opstaan, of folders met beschrijvingen dan willen we daar graag een copie van maken.

Voor alle duidelijkheid: Het is de bedoeling dat het Lemels Arfgoed een lijst maakt van voorwerpen die in Lemele nog aanwezig zijn. De namen zijn alleen bij ons bekend. We geven om privacyredenen niet in het overzicht aan waar iets aanwezig is.

Strohakselaar

We willen eerst kijken wat er zoal in Lemele is. Het is de bedoeling dat we later alle gereedschappen uitgebreider in dit blad gaan beschrijven. Dit willen we doen met foto's, beschrijvingen en verhalen van mensen wie er vroeger mee gewerkt hebben.

Oogstgereedschap:

Zicht met hark en bit (compleet setje), hooibergketting (bargketten), houten bindhaken voor op de hooiwagen, wiezeboom met achtertouw en voortouw, hooischop voor op de persbult(2x), vorkjesschudder, haarspitset met zeis (2x).

Landbewerkingswerktuigen:Houten

ploeg, aanvulploeg 1-scharig om de aardappels aan te vullen, ijzeren eg (2x) ,zaaivat (2x), kunstmeststrooier op wielen .

Rietdekkersgereedschap:

Vorkjesschudder

Twiegstekker, leg-
garden , klopper,
dekhaken (2x).

Timmermansge-
reedschap:

Trekmes, handzaag,
hamers, beitels,
schietslood, trekzaag
(140 cm), spanzaag
(houten).

Melkgereedschap:

Melkimmers van
rvs(2x) , melkbus-
sen (10x).

Bewerkings- en
verwerkingsmachi-
nes:

Bietenmolen
(handaangedre-
ven), snijzomp.

Diversen:

Handslipsteen, ulster (weeginstrument), varkenskooi (houten), hou-
ten wasmachine (50 jaar oud), gaffel (stok met haak om vlees op te
hangen aan de haken aan het kamerplafond), haardtuing (100 jaar
oud) .

We hopen dat u ons nog informatie kunt geven over bovenstaande
zaken. Ook al staan er werktuigen bij die u ook hebt , laat het ons we-
ten , want we willen graag een zo compleet mogelijk overzicht van
wat we nog allemaal hebben in Lemele.

Contactpersonen van de werkgroep zijn Gerrit Grefelman, tel 331505
en Gerrit Jan Hallink, tel 331774.

Oogstdag 2000 Lemele.

Ondanks de slechte weersvoorspellingen stond het zonnetje hoog aan het firmament, toen de eerste belangstellenden het oogsterrein aan de Dooweg betraden.

De rogge had zich allang neergelegd bij het feit, dat ze eens het loodje zou leggen. De zichters hadden hun zicht gescherpt en de bindsters hun werkschorten gestreken en voorgedaan. De oude machines deden hun werk uit de oude tijd als waren ze nog nooit afgedankt aan het museum.

De graanmaaier werd niet afgeschrikt door het liggende graan en de beide paarden lieten zien waar ze voor opgeleid waren. Het afleggen werd nog weer eens als vanouds als waar vakmanschap vertoond.

Tussendoor kwamen Greet en Dick met hun rijtuigje de koffie brengen, bijgestaan door drie “jonge lieftallige, in Lemeler klederdracht gehulde, vrouwen”.

De dorsmachine stampte als vanouds en de graanzakken werden traag gevuld met het goudgele graan. Vervolgens deed de maalstoel haar werk en kon zelfs aan de uitverkorenen de graanjenever toegereikt worden.

De balenpers liet zien hoe het overtollige stro verpakt werd en het ophalen was een feest voor de kleinsten onder de vele toeristen.

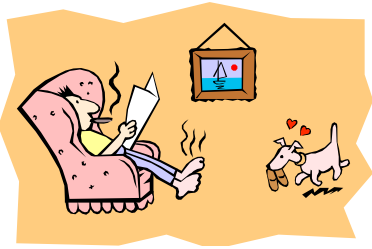
Velen vergaapten zich aan het soms danig opgepoetste machinepark, waarbij vele vergeten zweetdruppels weer even uit de vergetelheid getoverd werden. Menig vakantieganger kreeg medelijden met de harde werkers van de vorige eeuw.

Tenslotte kwam de inwendige mens van de “werkers in het veld” aan de beurt, waarbij natuurlijk een hartversterking niet ontbrak. Het “gepokkepok” van de vertrekkende Lanz-bulldog kondigde aan, dat deze eerste nostalgische oogstdag in het nieuwe millennium tot een eind liep.

Kortom, een zeer geslaagd historisch gebeuren met grote belangstelling en veel Lemeler inbreng.

Een herhaling waard!

Adri Pouw.

Um 'n Heerd

deur

Bertha Manenschijn

Ondeugende vente?

't Gebeuren zo'n 75 joar eleden.

Berend Jan van Berendjaantie (Kleinlugtenbeld), 'n jonge keurl van 'n goeie 20 joar, was van Lemel op weg noar huus. Fluitend zoas oaltied. Ie kon 'm a van veer an heurn komn.

Toen he dicht bie de schoale was, zag he wat opgeschotten vente bie mekare staon te proaten. Ze hadden een waegnrad bie heur en dan probeern ze rechop te loaten loopn naor het huussie van Prins Jan, den vlak bie de schoale won'n. Hoe ze 't ok probeern, 't wol eur mar neet lukken. Berend Jan den altied wal veur 'n grappe in was, vreug de vente wat ze van plan waarn. Det wol ze um wal vertellen. Zie wullen dat rad teeng de deure van Prins Jan loaten lopen, misschien worn hee dan wal hellig en det wullen ze wal es metmaken. Mar hoe die vente ok probeern om dat rad rech te loaten lopen, het wol mar neet lukk'n, ze waren neet sterk genug.

Toen Berend Jan dit een poossie had an ekekken, zee hee tegen de vente: "Loat mie det 's proberen". He pakken het waegnrad, gaf er 'n flinkn zwaai an en doar gink het rad hen. Keersrech op de deure an van Prins Jan. Met 'n klap kwaampe teeng de deure den lös vleug. Het rad leep nog deur, schaempn de toafel, ging deur de millendeure, deur de götte en leep deur de achterdeure no buutn.

De toafel was deur de klap dichte klapt en alle köppies lagen in diggeln. Ie kunt oe veurstellen dat de vente maakn dat ze weg kwaam, richting Meisters Bats.

Prins Jan was oondertussen wat van de schrik bekomn en kwaamp kwoad noar buutn. "Woar bint die vente?", reepe teeng Berend Jan.

"Wat es d'r gebeurd dan?", vreug hee heel onneuzel. Noadat hee 't had an eheurd, wees hee richting Statum en beud Jan an um te helpen zuukn. Noa 'n poossie kwaam ze weer terugge, zee kon de vente neet vind'n. Berend Jan is fluitend op huus op an egoan en Prins Jan hef de scharven mar bie mekare zoch en hef nooit e weetn wee 't edoan hef.

Dit verhaal heb ik eheard van Marie Stobbelaar. Bedankt Marie.

*Prins Jan was ' brugwachter' op de schaole en woon rech veur de schaole an de wat noe de Kortevelldsweg is. Det huus is (in de vieftiger joaren?) of ebreukn. Doar lig noe de bochte van 't fietspad. Op de huusstee van Meisters Bats woont noe Derk en Diny Fokkert.

(De schoale of scholle is een drijvende brug, die met een vaarboom of draaimechanisme moest worden weggevaren zodat de schepen konden passeren. Red.)

*Everdina Wetering-Dijk aan de slinger om de brug weg te draaien.
Op de achtergrond het huis van Coupé of Dekker(nu Linthorst).
Daarachter de Lemelerberg met de afgraving.
De foto is gemaakt vóór 1957*

Wat is de mode?

Reacties en aanvullingen op het artikel in het vorig nummer:

* Voor het beschikbaar stellen van de hoofddeksels voor de tentoonstelling in bibliotheek, willen we de families Dakhorst, Tempert en Dubbink heel erg bedanken.

* Op onze vraag of er in Lemele ook doopmutsjes werden gedragen hebben we twee reacties gehad. Bij Dina Scholten en bij de familie Meijerman zijn nog doopmutsjes aanwezig. De mutsjes, die wij hebben gezien, zijn rijk voorzien van kant en lintjes en van binnen bekleed met blauwe stof. Weet iemand nog of er bij de doop van een meisje ook roze stof in het mutsje werd genaaid en zijn er meer doopmutsjes bewaard gebleven in Lemele?

* Aan de zwarte kappies werden ter hoogte van de oren zwarte lusjes genaaid, daar konden de mussebellen aangehangen worden.

* Bij feestdagen werd over de knipmusse nog een mooi versierde muts/kapje gedragen. We hebben één muts/kapje gezien, maar er zullen er vast meer zijn geweest. Wie heeft er nog meer z'n muts/kapje en wie weet nog hoe ze zoiets noemen?

* Bij diepe rouw droegen de mannen soms druuffies aan de pet. Dat is een zwarte stoffen rozet met een knoopje, dat werd aan de pet bevestigd boven het rechter oor.

* Van enkele families hebben wij kleding gekregen voor onze vereniging. We zijn er erg dankbaar voor en zullen ze zeker goed bewaren. Dit is echter niet ons streven. Wij willen liever dat u ze zelf bewaard. Bent u echter bang dat ze verloren zullen gaan, dan zullen wij proberen er een goed plekje voor te vinden. Wij hebben dameskleding ontvangen van mevr. Dogger, herenkleding van mevr. Klein Horsman-Manenschijn en drie mutsen in bruikleen van de fam. Kleinlugtenbelt.

Allemaal heel erg bedankt.

Onderkleding. (1)

Deze keer willen wij het hebben over iets wat we weinig te zien krijgen, n.m. het ondergoed. Er werden heel wat lagen gedragen, vooral bij winterdag.

Omstreeks 1900 werd er eerst een flanelletje over het Adams- of Evaskostuum gedragen. Zoals de naam al zegt, was dit een flanellen hemdje, met een split van voren, om de hals afgezet met band en een

aangeknipt mouwtje. Het split werd met een lintje dichtgestrikt of met knoopjes gesloten. Dit droeg men vooral zolang er linnen hemden werden gedragen. Linnen is grof en hard en dat draagt niet prettig op je vel. Zolang men eigen vlas verbouwde en daarvan linnen liet maken kocht men niet het veel duurdere katoen.

Over het flanelletje droeg men een linnen hemd. Deze was groot, recht en lang. Van voren met een split met een z.g. luzenrekkie of luzentrappie. Dit om uitscheuren van het split te voorkomen. Vaak werden er ook de initialen van de gebruiker op geborduurd. Dit werd op school geleerd op de merklap, die ieder meisje moest maken tijdens Nuttige Handwerken. Het hemd was recht met een aangezette mouw met onder de oksel een dreiwalt: Dat is een vierkant stukje dat ze in een punt tussen de mouw en het hemd naaiden; dan kon je makkelijker bewegen. Bij mannen was het hemd lang, tot bijna op de knieën, van voren wat korter dan van achteren. Mannen hadden ook een split in de

zijnaad. De vrouwen hadden het hemd meestal iets korter en hadden geen split. Toen de katoenen hemden in de mode kwamen werd het flanelletje er onder weg gelaten.

Daarover werd een borstrok gedragen. Die had je in verschillende soorten. Katoenen die gekocht werden. Deze waren soms langs het split van voren versierd met ingebreide patronen en werden met een veter gesloten. De wollen borstrokken voor de winter. Zelf gebreid in twee of drie recht-averecht. Later werd het bovenstuk in blokpatroon gebreid. Dan waren er de molton borstrokken in wit, grijs of roze.

Met lange of korte mouw. Er waren er die gewoon met knoopjes sloten, maar er waren er ook met een dubbele rij knopen. Dan had je voor de borst twee lagen molton. Deze laatste werden door mannen gedragen en waren

er alleen in grijs.

Dan was er nog het bever? ondergoed. Dat was gestreept in blauw/wit of rood/wit.

Het lijkt aan de buitenkant op katoen, aan de binnenkant op wit flanel. Deze hemden werden in de zomer bij warm weer ook zo gedragen in het land.

Toen het interlock kwam, werd al snel het stugge en onbeweeglijke katoen en molton ingeruild voor het behaaglijker interlock

en droeg men ook niet meer zoveel lagen over elkaar.

Volgende keer willen we het over onderbroeken hebben.

Heeft u nog aanvullingen, reacties of nog wat anders in de kast liggen, geef ons dan een berichtje. Wij willen graag even komen kijken.

We willen weer verschillende van deze besproken kleding laten zien in de bibliotheek. Ga gerust even kijken, ook al wilt u geen boeken.

U kunt bellen naar:

Angelique Spijker tel.: 330884

Hennie Tempert tel.: 331522

Bertha Manenschijn tel.: 331363

Lemele

		<i>Wenmerinck</i>	3
<i>Wiltinck</i>	3	<i>Berents</i>	2
<i>Aeftinck</i>	3	<i>Soogen</i>	3
<i>Aelferinck</i>	3	<i>Rareven(?)</i>	2
<i>Ootmerinck</i>	3	<i>balmundig Brinckhuijs</i>	
<i>Imminck</i>	3	<i>Santmans</i>	
<i>Huijsmerinck</i>	3	<i>Schippers tegenwoordig</i>	
<i>Rammerinck</i>	3	<i>wederom bewoond wor-</i>	
<i>Velthuijs</i>	2	<i>dende</i>	2
<i>Schuijrinck</i>	2	<i>pauper</i>	
<i>Hallinck</i>	3	<i>Te Haer op den bloten</i>	3
<i>Benninck</i>	4	<i>balmundig Jan Koertsen</i>	

namen-artikel in deze uitgave. Een aantal komen in 1450 ook al voor, een aantal zijn verdwenen.

Dan de paardengeld-registratie uit 1602.

Niet alleen de paarden werden geteld, maar ook de varkens, de schapen en de immen, de bijenkorven. Wat de overheid ook toen al niet bedacht om de nodige centen bij elkaar te krijgen.

Vreemd genoeg worden de koeien of runderen niet geteld. Mogelijk hadden de boeren hier geen rundvee, maar dat lijkt me niet waarschijnlijk, omdat in het gehele boek waar de registraties in staan opgetekend geen rundvee wordt geregistreerd.

Het handschrift uit 1602 is nog moeilijker te lezen dan dat van 1675.

Bij een aantal namen is het een raden naar wat er zou kunnen staan.

Hiernaast volgt eerst Archum met, voor zover mogelijk, de transcriptie en daarna Lemele.

Boven de kolommen staat P voor paarden, V voor varkens, S voor schapen en I voor immen, de bijenkorven

Buirschap Archum

	P	V	S	G
Ter Helle	4	1	30	
Ten Have	4	2	25	9
Roeloffs	2	1	26	
Struivinck	4	2	40	2
Camphuijs	3	1	20	
Loevelinck	5	2	62	
Stapelbearg	3	1	25	
(?) Boomhuijs	2	1		

Totaal 27 paarden en Schapen
 Varkens en Immen 250
 Somma Latris(?) 23 gulden . 6 Stuivers
 Lat(?) 27 11 228 11

Buirschap Archum

	P	V	S	I
Ter Helle	4	1	30	
Ten Have	4	2	25	9
Roeloffs	2	1	26	
Struivinck	4	2	40	2
Camphuijs	3	1	20	
Loevelinck	5	2	62	
Stapelbearg	3	1	25	
(?) Boomhuijs	2	1		
(V?) Totaal	27	11	228	11

Buirschap Lemele

	<i>P</i>	<i>V</i>	<i>S</i>	<i>I</i>
<i>Werner Ulger Waltrinck</i>	3	2	123	4
<i>Alferinck zij meijer</i>	3	1	52	
<i>Benninck</i>	5	2	87	4
<i>Schuijrinck</i>	3	4	63	3
<i>Hallinck</i>	4	1	40	
<i>Remmearinck</i>	3	1	62	
<i>Huijsmerinck</i>	4	1	62	1
<i>Imminck</i>	6	4	75	8
<i>Oetmerinck</i> 4	1		50	
<i>Aaftinck</i>	3	2	40	5
<i>Soogen</i>	3	2	50	
<i>Berents</i> 2	2		20	
<i>Tijmens(?) albert</i>	2	1	8	5
<i>Dij(?)ken Alferinck</i>	1	1		
<i>Lambert Loeijs</i>	2		5	
<i>Tir(?) Haar</i> 2				
<i>Merstelt(?) op (?) Brink</i>	1	1		
<i>Velthuijs</i>	3	2	50	
<i>V(?)</i>				
<i>Totaal paarden 54 aan Schapen, Immen en Varkens 843</i>				
<i>Latris(?) 62 guldens 19 Stuivers</i>				
<i>Lat(?)</i>	56	25	787	31

Ook hier weer een aantal namen zonder aantallen:

Wenmerinck, Ditmerinck(?) of Ootmerinck, (maar die staat ook al in het lijstje) Stroper(?) Hendrik

Voor al het aantal schapen, totaal 1015 stuks in Archem en in Lemele geeft aan dat het een drukke bedoening op de Lemelerberg moet zijn geweest. Dat de Lemelerberg toen kaal was en bleef is dus erg voor de hand liggend.

Dick Vos

Het oale Huus

Deur Annie Slots uut Archem

Het oale huus, wat stund e doar stark en fier
Wel hier en doar iets inezakt, mar toch redelijk schier

*Het pann'ndak raek'n hoaste de grond
't Häd kleine stalraempies mooi halfrond*

Zien grote onderschoer was een gemak

't Gaf an zwälfies jaarlijks onderdak

*Ok pink'n en kalver hädn in 't oale huus hun plek
joar'n laank*

*En 't stekkelväkentie gung d'r heel gemoedelijk zien
eigen gaank*

Zelfs de oele häd op de zolder zien nös

De wind bleus deur de pann'n, det is kolt as 't vrös

Joa de katt'n en de krielhaene waern goeie vriend'n

Die zich in het ett'n uut iene bak wel konden vind'n

Ok het stekkelväkentie slobbern vrolijk met

Wanner het spul zich an 't ett'n häd ezet

Het water veur de pink'n wödn uut de putte ehaald

Emmers vol heb ik eput, al was 't water nog zo edaald

*'t Was der altied duuster; deur de raempies kwaamp
gien licht*

Ie deedn de grote deurn lös; det gaf meteen wat zicht

Het oale huus häd een kaemertie, doar stund de
kokkepot

Toen de wasmechiene kwaamp mos e zo zachiesan vot

De boamdeure was heel lege, mangs stootn ie de kop

As ie oe niet genug bukk'n kwaamp doar een bultie op

Een kamperfoelie slingern zich heel hoge deur 't dak

En een berkenbeumpie greujn' zomar uut de

fundering met gemak

Mar op een dag kwaamp d'r een roazende storm

*De veur- en achtermure zakk'n in, de ravage was
enorn*

*De pink'n en kalver moss'n in een nije stal
Met goeie ligging en meer licht nog boamal
Het oale huus hebbe wij toen of ebrökk'n
Doar is echt nog völle wark in estökk'n
Van de oale stien'n wödn mooie bloembakk'n neer
ezet*

*Völle bikk'n was niet neudig, dus dat veul weer met
De buurman metsel'n der een oalderwetse waterputte
van*

*En op zien nije schure kwam, ja echt, de oale pan
Het gebint was met grote eek'n pin'n an mekaar ezet
Um det an stukk'n te krieg'n veul waarachtig niet
met*

*De dikke stiel'n hädn een grote zwerfkei as poer
En niks gien beton of klinkers op de vloer
Want de delle was nog helemoal van leem
Det gaf bie j nattigheid nog wel es een probleem*

*Nee 't oale huus steet d'r noe jammer genug niet meer
Allenig de kamperfoelie en de berkenboom; toch dut
dat mie zeer*

Colofon:

Bestuur Stichting 't Lemels Arfgoed

M. Wilts, Korteveldeweg 2, 8148 RE Lemele voorzitter

A. Pouw, Glintweg 1, 8148 RM Lemele secretaris

D. Vos, Huusminkstg 1, 8148 PR Lemele penningmeester

B. Manenschijn, Maanweg 2, 8148 RV Lemele lid

B. Duerink, Lemelerweg 41, 8148 PB Lemele lid

Bankrelatie: Rabobank Ommen - Rek.nr. 34.89.36.877

Kontaktpersonen werkgroepen:

Geschiedenis van winkels en bedrijven:

Bert Duerink, tel.: 331216

Boerderij, straat- en veldnamen onderzoek

Adri Pouw, tel.: 331455

Samenhang families/voorouderonderzoek

Dick Vos, tel.: 331729

Klederdracht:

Bertha Manenschijn, tel.: 331363

Oude ambachten en werktuigen:

Gerrit Jan Hallink, tel.: 331774

Vormgeving en redactie: Dick Vos